

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Eliphio martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

vt dos claritatis & stola gloria in ea iam tunc quodammodo relucere viderentur. Hoc loco sequuntur in MS. aliquot terminos pleni miraculis, post eius obitum patris, quae nos studio breuitatis coacti sumus omittere. In sanctos autem relata est illustrissima matrona & admodum venerabilis Heduuigis à Clemente Pontifice, eius nominis quarto, Anno Domini 1267. Idibus Octobris: qui cum ante Pontificatum filiam ex legitimo matrimonio suscepisset, eaque luminibus orbata esset, cupiens ipse etiam aliquod beatæ Heduuigis miraculum experiri, rogauit pro ea intrâ Missarum solennia, vt si sancta esset Heduuigis, ipsius filiam sanaret. quod etiam facile consecutus est. Translatum est autem sacrum corpus Anno 1268. 16. Calendas Septembris: quo die aperto sepulcro eius, odor mirificus omnium nares compleuit, animosque stupore & gaudio affecit. Ossa autem sacri corporis cum eleuantur, consumptis carnibus & membrorum compage soluta, tres digiti sinistrae manus eius inuenti sunt prorsus integri & incorrupti, & intrâ illos exigua imago beatissimæ matris Dei, quam illa viuens crebro apud se ferre solebat, & cum ea tumulata fuerat, quod moriens ad eam digitis istis strinxerat, vt commodè inde auelli non posset. Cerebrum quoque capitis eius, quod ferè viginti quinque annis humatum fuerat, inuentum est recentissimum, & diuina virtute mirabiliter conseruatum. Liquor etiam purus & clarus, instâr olei oliuarum, suauissimi mirandique odoris, è capite erumpebat, sindones & pannos, quibus illud inuoluebatur, madefaciens, perindè ac si è flumine extracti essent. In fine historiarum Author orationem subiungit, quam nos ad verbum descripsimus: Ora pro nobis supplicibus tuis, ô beata Heduuigis, vt Dominus Deus noster, qui te ad æternam transfudit gloriam, nos post presentis vitæ miseriam, ad societatem transferat. Angelorum: qui viuunt & regnant per omnia secula seculorum, Amen.

Refertur in
Sanctos.

Erubescat
hereticus
iconoclasta
ad tam illustre
miraculum.

Mira sunt
hæc.

HISTORIA SANCTI ELIPHII MARTYRIS, AVTHORE RVPERTO ABBATE

Tuitiensi.

PRAEFATIO AVTHORIS, AD ALBANVM
Abbatem S. Martini intrâ Coloniam Agrippinensem.

1. Cor. 3.

Corpus S.
Eliphii vbi
asseruetur.

Marc. 9.
Psal. 80.

1. Cor. 3.

VI primus, nostris que temporibus longè anterior, martyrism scripsit preciosi martyris Eliphii, fundamentum posuit: vos autem, fratres charissimi, tu pater Albane, tecumque tui spirituales filij, paruitatem meam superædificare compellit. Diutina excusatione charitati vestræ renisus sum, & excusationis meæ causa hæc summa fuit, quia fundamentum aliud, præter id, quod positum erat, ponere non potui. Neque enim aliud inueniebam, pertinens ad memoriam eiusdem martyris & patroni vestri, cuius corporis thesaurum preciosum penès vos reconditum esse gaudetis, præter scriptum illud, quod vobis pariter ac nobis vñtatum, non satis iucundum, neque satis idoneum æstimatis propter nimiam simplicitatem: qui rem gestam non solum suo splendore non exornat, verum etiam quasi quodam fumo aliquantisper obscurat. Recusabam ergò hæc, nimis difficile ac penè impossibile existimans id, quod vestra charitas efflagitabat: velut si architecto dicatur, Super hoc angustum ac tenue fundamentum, amplum & spatiosum, firmum ac splendidum superædifica nobis ædificium. Sed tamen occurrit, renitenti que animo sese dictum illud ingessit: Omnia possibilis credenti. Itemque illud: Aperi os tuum, ait in psalmo spiritus sanctus: Aperi, siue dilata os tuum, & ego implebo illud. Igitur charitate victus, qua nimirum vinci, pium & honorificum est, aperio os meum nunc, ab illo, qui iussit aperire, per orationes vestras implendum. vt religiosius loquendo, aurum & argentum & lapides preciosos superædificem super fundamentum hoc: quatenus pulchritudinem materiæ non pauperet penuria faciendi: immò dignitatem rerum quasi coronando ambiat compositio, siue conueniens apposito sententiarum.

NAR.

DE S. ELIPHIO MARTYRĒ.
NARRATIO.

885

CAP. I.

A tempestate, qua Romani imperij mare turbavit impi- ^{Octobris 16}
us apostata Iulianus, florebat secundum seculi dignita-
tem gloriosus, & secundum Christianam fidem clarissi-
mus vir Eliphius in vrbe Tullensi, quæ ciuitas est Gallia-
rum: cuius loci indigenæ prisco nomine Leuci dicti sunt.
Habuit autem idem vir sanctus fratrem sanctissimum,
tresque sorores virgines, omnes memorabiles supernæ
ciuitatis Hierusalem municipes, quorum nomina, in li-
bro vitæ scripta, hæc sunt: Frater eius Eucharis, episco- ^{S. Eucharis}
palis gratiæ functus honore, palmam quoque martyrij fe- ^{Episcopus,}
liciter adeptus est, corpusque eius in castro, quod dicitur ^{frater eius.}

ad * Liber dum, conditum est. Prima sororum eius Menna, secunda Libaria, tertia di- ^{Sorores S.}
cta est Susanna: fueruntque sicut vnus fidei, ita & vnus eiusdemque, scilicet mo- ^{Eliphij.}
nachicæ, professionis. Et prima quidem, videlicet Menna, sacra virgo vtrum per
martyrij palmam præsentem vitam finiërit, antiquitas literis non expressit, nisi quod
in virginitate permanens defuncta, & in loco, qui Porces dicitur, condita est. Secun- ^{Libaria &}
da Libaria, & tertia Susanna sanctæ vitæ propositum sanctiore martyrij gloria con- ^{Susanna fo-}
summauerunt. Et Libaria quidem apud ciuitatem, nomine Grandem: Susanna vero ^{tores eius}
in Campania tumultata est. His dictis, de huius sancti viri fratribus secundum carnem, ^{martyres.}
& coheredibus secundum fidem, dicendum est de illa tempestate iam dicta, quod
tam magna fuerit, vt non mirari debeat quis, quod illa quoque Galliarum loca turba-
re potuit.

CAP. II.

Iulianus iam dictus in initio quidem imperij sui parcens Christianis, clementior vi- ^{Iulianus apo-}
sus est. Sciebat namque, quod priores persecutiones nihil profuissent ad augmentum ^{stata cur ini-}
paganitatis: immo magis inde creuissent Christiani, & pro vero dogmate moriendo, ^{riò minus}
facti fuissent gloriosi. Fuerat namque domesticus hostis, vtpotè Christianus fictus: ^{seuerit.}
quippè qui metuens Constantium, quia genere proximos tyrannidis formidine pre-
mebat, tonsus quoque monachicam simulauerat vitam, & Lectorum sociatus cho- ^{Iulianus se-}
ro, diuinos codices in ecclesia populo audiente legerat. Sciens ergo & inuidens ^{mulator.}
Christianorum gloria, a tormentis abstinuit, iudicans esse necessarium, vt sermone
potius & admonitione paganitatem colendam populo suaderet: credens etiam
hinc se monstrare clementem. Sic enim putabat potius roborari paganitatem, si se
patientem ac mitem Christiano populo demonstrasset. Verum sub hac simulatione
philosophicæ mansuetudinis, cuius laudem nimis ambiebat, non diu se crudelitas
impij potuit continere. Auferebat enim subindè pecunias & ornamenta sacra, tem- ^{Iulianus}
plaque sub Constantino & Constantio fundata, destruebantur: datæque ad ædificia ^{admodum}
pecuniæ, rursus exigebantur. Hac occasione sacerdotes & clerici & populus Chri- ^{infestus}
stianus crudeliter vexabantur. Omnes nanque possessiones atque pecunias eccle- ^{Christia-}
siarum cum verberibus exquirens, ad medium iubebar afferri. Deindè scribens quo- ^{nis.}
que ad templorum pontifices & prouinciarum præsidēs, manifestabat & erga Paga-
nitatem quantum studium, & erga Christianitatem quantum haberet odium. Vndè
& libertatem suæ vesaniæ gentiles nacti, vindictam de Christianis exigebant, quere-
lam habentes aduersus eos propter idolorum & templorum iniurias, quæ destructa
erant temporibus Constantij & Constantini. Itaque innumera in omni terra & ma-
ri ab impijs contra pios illo tempore sunt commissa mala, cum apertè Deo odibilis
Imperator contra pietatem leges poneret, fauore suffultus pontificum atque præ-
sidum, maximeque Iuliani auunculi sui, in paganitate deuoti, & Christianos nimis
odientis.

CAP. III.

Tali vento tam valido tamque contrario tempestas exorta, nithirum sicut in
omni terra, vt iam dictum est, ita & in Gallijs contra Christianos detonabat, &
sanctæ Ecclesiæ nauicula quasi in medio mari iactata fluctibus auxilio diuinitatis de- ^{Iuliani, apo-}
stituta esse videbatur: quemadmodum Iulianus iam dictus, huius apostatæ Iuliani ^{statae Iulia-}
auunculus atque præfectus, insultans, & impudenter contra sacrum altare mingens, ^{ni auunculi}
dixisse fertur, quia religio Christiana esset diuina sollicitudine desolata. Sed reuerà ^{impictas,}
inuisi-

Matth. 14. inuisibiliter ambulans super aquas, aderat Dominus Iesus, & Petrus more suo ipse quoque, ut veniret ad Iesum, super aquas gradiebatur, dum sanctæ Ecclesiæ fides victorij martyrum coronaretur, inter quos iste cum germanis iam dictis victor clauit sanctus Eliphius. Profecto nisi Dominus Iesus breuiasset dies tyranni huius, optaret implere, quod comminatus fuerat, quia neque capita sua Galilæos habere permitteret. Sic enim ob derisionem, Saluatoris nostri cultores denominare solebat. Sed iam tunc propter electos Dominus breuiavit dies, & sicut dixit beatus Athanasius, dum ab illo cogere ad fugam, videns circa se populum Christianorum lachrymantem: Habete filij fiduciam: nubes est, & cito pertransiet. ita factum est.

CAP. III.

S. Eliphius **comprehenditur.** In tanto spiritu procellæ, tantisque fluctibus comprehenditur verus Christi cultor sanctus Eliphius. Compræhenderunt eum primò perfidi Iudæi coniuncti pagani, & recluserunt cum multis, scilicet cum trigintatribus Christianis, propter nomen Saluatoris nostri Iesu Christi eodem carcere conclusis. Diuina autem agente providentia, nocte patefacto carcere, sanctus Eliphius vnà cum illis iam dictis trigintatribus Christianis carcere egressus, Leucorum, id est, Tullensem, ingressus est urbem: ibi defunctam suam secundum carnem genitricem sepeliuit, quo debuit affectu, extremum hunc ei impendens honorem. Ibi quoque, sicut & in cæteris, non surdus fuit auditor legis, dicentis: Honora patrem tuum & matrem, ut sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Expleto itaque hoc debita pietatis obsequio, rursus athleta Christi non solum à Iudæis atque militibus paganis, verum etiam ab ipsis summis ac principalibus viris querebatur, ut aut impietati consentiret, aut non consentiens, mortem subiret.

CAP. V.

Iudæos **fo** **uet** **Iulianus** **Apostata** **odio** **Christi.** Non ab re quaritur, qualem per occasionem Iudæi tunc temporis vehementius atque procacius sese impenderint, aut impendere potuerint eiusmodi actionibus, ita ut & in istum Christi martyrem, & in multos alios penè ipsis crudelibus pagani promptiores atque erectiores fuisse legantur. Ad quod respondendum, quia Iulianus impius impios illos erexit, illorum status extumescere fecit, illis arma porrexit, illos esse fortes & confidentes fieri voluit, eò quòd sciret illos potissimum acerrimos esse inimicos nominis Christi.

CAP. VI.

Hist. Trip. **lib. 6. cap. 43.** **Socrates** **Hist. Eccl.** **lib. 3. cap. 17.** **Eccè impiū** **facinus** **Iulianus** **apostata.** ***hamos** **Dissipat** **Deus** **conatus** **Iudæorum,** **templū** **sūū** **instaurare** **volentium.** **Signū** **Crucis** **apparet** **in** **cælo.** **Iudæi** **coacti** **conuertuntur.** Hinc Ecclesiastica narrat historia, dicens: Iulianus etiam Iudæos contra Christianos armauit, primumque conuocans, requisit cur eis præcipiente lege sacrificare, nequaquam immolationibus vterentur. Cumque respondissent vno tantummodo loco sibi offerre sacrificium fuisse permittum: repente iussit Deo odibilis destructum resuscitari templum, credens infelix Dominicum verbum se posse destruere, cuius per hoc veritatem ostendit magis. Hæc itaque verba Iudæi libenter accipientes, cunctis per diuersum orbem mandauere Iudæis. Qui vndique concurrentes, pecunias ad ædificium alacriter offerebant. Ministruitque plurimum etiam Imperator, non largitatis gratia, sed veritati repugnans: mistique pariter præsidem, impiorum executorem dignissimum præceptorum. Aiunt enim, quòd ad repurgatorium faciendum, argenteas *amas & cophinos & scaphas habuerint. Cumque iam fodere cœpissent, statuto quidem die hoc multitudo plurima faciebat: nocte verò spontanea terra de valle crescebat. Solutis itaque prioris etiam fundamenti reliquijs, noua omnia præparabant. Cumque gyphi & calcis multa modiorum millia congregassent, vis magna ventorum repente respirans, tempestates atque procellæ subito factæ, quicquid congregatum fuerat, disperferunt. Adhuc autem insanientibus eis, & nequaquam diuina longanimitate correptis, maximus primò terræ motus factus est, & quisquis mysterijs diuinis nõ fuerat imbutus, vehemèter attritus est. Cum verò neque hoc terrerentur iudicio, ignis ex fundamentis, quæ fodiebantur, egrediens, plurimos fodientium concremauit, aliorum membra dissoluit. Nocte quoque plurimis in vicina porticu dormientibus, cadens subito cum tecto ipsa porticus, dormientes oppressit. Alia verò die signum in cælo splendens Crucis apparuit: sed & Iudæorum vestes signaculo sunt impletæ, non tamen splendenti, sed nigro colore signatæ. Hæc itaque Deo rebelles considerantes, & diuina flagella contremiscentes, ad propria sunt reuersi, confitentes esse Deum, qui ab eorum progenitoribus

bus ligno probatur appensus. Cum hæc ita se habuerint, & Imperatori impijssimo adeo placerent impij, quantum putas spiritum malignitatis sibi meti adspirauerunt, & quibus modis quibuscunque in locis erant, suum in Christianos quasi naturale odium, coniuncti paganis persequentibus, adulantibus principibus edicta proponentibus, tanquam bonè facientibus, declararunt?

CAP. VII.

Igitur sanctus Eliphius diuina, ut iam dictum est, virtute carcerem egressus, dum funeris materni exequias de more compleuisset, rursus tam à Paganis militibus, quam à Iudæis quærebatur: & quia non latere volebat, quia martyrium non fugiebat, citò repertus est. Reuersus nanque, ciuitatem Grandem intrauit, ubi tunc temporis Iulianus fuisse memoratur. Duobus ibidem moratus diebus, multa non paucis beneficia præstitit infirmis. Transiensque fluuium, nomine Veram, offendit impios executores dæmonum thecas in litore colentes. Iudæos ibidem in eodem sacrilegio non defuisse, est narratum. Hoc autem friuolum, nimisque simpliciter dictum nonnulli existimant, pro eo quòd nostris temporibus tale quid inter sacrilegia Iudæorum non reperitur. Neque enim nunc Iudæi idolis immolant, sed vnum & solum creatorem Deum se adorare inaniter iactant. Optarent ergò studiosi lectores, aliter scriptorem dixisse, quam dixit aut scripsit. Præmissis nanque, Offendit in Iudæos, dæmonum thecas in litore colentes: erat autem sabbatum, dies festus Iudæorum: Ecce, ait, quid nefarij Iudæi in suis sabbatis agunt. Christum Dei virtutem, & Dei sapieniam contemnunt, & ad suam perditionem dæmonia colunt. Exigentibus enim suæ perfidiæ meritis, oracula prophetarum & præconia Apostolorum recusarunt: suas verò libenter aures dæmonijs accommodauerunt. Ego verò non omninò friuolum, immò solida veritate subnixum esse potuisse arbitror istud, ab eo taliter dictum. Non enim tunc temporis res ita erat, ut nunc est. Quare hodiè Iudæi simulacra gentium non colunt? Nimirum quia non sunt. Quandiù erant, quandiù fiebant hæc opera manuum hominum, semper proni fuerunt ad cultum eorum, sicut testantur libri ipsorum. Nunc autem, ubi secundum prophetiam Esaiæ, Dominus ascendens super nubem leuem, ingressus est Aegyptum huius seculi, & mora sunt simulacra Aegypti à facie eius, & disperierunt, frustra volentibus ea retinere Aegyptijs, qualium iste Iulianus notissimus, & verè Aegyptius fuit: nunc, inquam, quia non sunt, idcirco non colunt Iudæi simulacra gentium: & illud, quod solum superest, & quod illa subuertit, omninò non pertinet ad simulacra gentium, idcirco non adorant, quia veritatem oderunt, secundum mysticam similitudinè ænei serpentis, quem exaltauit Moyses in deserto, ante nostros & ipsorum oculos exaltatam. Proinde nullius laudis est Iudææ siue Synagoge, quod per Osce prophetam dictum est ei: Dies multos expectabis me, & non fornicaberis, & non eris viro: quia quòd non fornicabatur cum idolis, non ex suæ est continentia virtute, sed ex defectu idolatriæ, quam post aduentum Christi, neque Pagani principes, neque iste apostata potuit refuscitare.

CAP. VIII.

Igitur beatus vir Eliphius, cum vtrosque, scilicet & Iudæos, in eodè sacrilegio offendisset, verbū veritatis illis annunciabat, scilicet nihil esse, nisi perditionem in dæmonū phantasmate: potius vnum & verum Deum, creatorem visibillum & inuisibillum, eiusque filium Iesum Christum cum spiritu sancto, Deum vnum crederent, & colerent, quò peccatorum indulgentiam & sempiternam animabus suis inuenirent requiem. Ferè sexcenti & viginti viri, exceptis mulieribus, per illā eius admonitionem, gratia Domini cooperante, credidisse & baptismum salutis suscepisse feruntur. Nunciatur autē hæc impijssimo Iuliano, qui tunc temporis, ut iam dictum est, in eadem Gallia ciuitate Grandi morabatur. Incertum autem, vtrum Cæsar tantum, an etiam Imperator esset illis diebus. Nam cum anno tertio imperij sui, septimo verò, ex quo Cæsar à Constantio fuerat ordinatus, vitæ autem anno tricesimo primo defunctus fuerit, vtrum tempore imperij sui aliquandò ad Gallias transierit, compertum ex historijs non habemus: sed cum Cæsar esset, tunc eum in Gallias venisse non dubium est. Imperator quippè Constantius, ut Ecclesiastica narrat historia, constituens eum Cæsarem, contra Barbaros destinauit ad Gallias. Hi nanque Barbari, quorum idem Constantius contra Magnentium tyrannū solatia petierat, cum nihil profuissent contra tyrannum, Romanorum vastabant vrbes. Quocunque ergo tempore,

crucifixum esse Deum.

Icerum cō. præhēditur S. Eliphius.

I. Cor. 2.

Defenditur prim' huius historie author.

Esa. 19.

Cur Iudæi simulacra nunc non adorent.

Num. 21.

Osce 3.

Multi creditur in Christum, prædicante Eliphio.

Hist. Trip. lib. 5. cap. 12.

pore, siue quot per vices in Gallias venerit, quomodo aliquando venisse dubium non est, in medio relinquentes, cetera prosequamur.

CAP. IX.

Inuidia
Apostataz
erga Chri-
stianos.

De hoc le-
ge vitam S.
Martini, II.
Nouembrii
cap. 3.

Hist. Trip.
lib. 6. cap. 34

Dan. 3.

Iuuentinus
& Maximus
martyres.

Artemius
martyr.
Hist. Trip.
lib. 6. cap. 36

S. Eliphins
fallos deos
dissipauit &
minutatim
confregit.

Accepta hac relatione, tyrannus oblitus est suam hypocrisim, id est, philosophicæ patientiæ simulationem, qua sese intendebat demonstrare clementem. Iratus est enim is, qui mansuetus & ab iracundia remotus, ab impijs vocari studebat, & hac opinione sui nimium delectabatur. Credo tantam gloriosi viri fuisse libertatem, & zeli boni tam vehementem in eo feruorem, vt supra vires simulationis siue simulatoris esset pondus veræ virtutis, digna pro veritate verba facientis per os huius, in quo sine dubio Christus ipse loquebatur. Nec verò in isto solo, verum & in alijs nonnullis patientiæ laudem perdidit, ita vt in furorem actus, eorum capita iuberet auferri: & licet nonnullorum sanguinem fundi aliquando prohiberit, ductus inuidia, ne moriendo fierent gloriosi, non eos in ciuitate habitare permisit, quos fortiores, & in faciem sibi resistentes inuenit. Mirum, quòd circa tempus idem beatum Martinum nouum tyronem, & Christo militare cupientem, & dicentem sibi: Haftenus, Cæsar, militauit tibi: patere, vt nunc militè Deo: viuere permisit, & infremuit quidē, sed non eum occidit. Hunc autē, quin Christi martyre faceret, qui martyribus inuidebat, nullo patientiæ figmento sustinere vel differre potuit. Credo igitur, vt dixi, quòd magno zelo vir laudabilis tale quid fecisset aut dixisset, propter qualia Christianos ille vanus interficere solebat, tanquam reos maiestatis, non tanquam propter causam siue professionem, Christianitatis scilicet, aut propter destructionem temporum, aut propter aliquod verbum, quod imperiali honori videri posset iniuriosum. Exempli gratia: Cùm apud Daphnem duo iuuenes, quorum alter Iuuentinus, alter dictus est

Maximus, militia clari, ingemiscerent videntes abominationes Iuliani, (nam fontes vrbis sacrificijs violauerat, & cuncta venalia in publico, scelerata adspersione contaminauerat, vt comedentes & bibentes polluerentur hoc modo) trium puerorum in Babylone splendentium sermonibus vsi sunt, dicentes: Tradidisti enim nos Regi iniquo, qui recessit à te vltra omnes gentes, quæ sunt in terra. Hæc audiens ille, mitis atque philosophus à sui similibus nominatus, impietatis faciem protinus enudauit, præcipiens eis amarissimas plagas inferri: quos etiam luce priuauit: magis autem, quod verius est, illius temporis infelicitate liberans, eos ad coronas sempiternas transmisit. Sed & plurimi nobilium, & dignitate fulgentium, vrentes tali fiducia, coronis æqualibus sunt coronati. Fingebat enim, se in eis quasi causam vlcisci imperialis iniuriæ, & hoc diuulgari iubebat, inuidens decertatoribus veritatis in appellatione martyrij pariter & honoris. Artemius quoque, qui temporibus Constantij Dux fuit Aegypti, quoniam illius tempore idola multa confregerat, non solum facultibus nudum reddidit, sed etiam capitis sectione multauit. Hæc pro exemplo dicta sint, quales ob causas ille sanctos interficere non fuisset insolitus, qui, vt iam dictum est, mansuetus & ab iracundia remotus, ab impijs vocabatur.

CAP. X.

Tranque causam, vt istum quoque virum sanctissimum interficeret, illum habuisse, simplex quoque sermo testatur passionis eius. Nam illum, qui accusabat, inter cetera dixisse narrat: Considera Cæsar, quia tibi & semini tuo non prospera, sed aduersa prophetat, & sine vllò tuò timore contra tuam potentiam audacter rebellat. Ipsum quoque Iulianum taliter contra eundem Christi martyrem loquentem inducit: Eliphi, quare deos dissipasti, & incantationibus nefarijs ad nihilum deduxisti? Nisi meo obtemperes præcepto, & renoues deos, atque colas, quos minutatim confregisti, gladius meus caput tuum diuidet particulatim. Hinc manifestum est & illam, propter quam supradicti iuuenes Iuuentinus & Maximus similesque illorum puniti sunt, & illam sanctum habuisse causam, propter quam Dux ille Artemius, aliique complures à tyranno interempti sunt: scilicet quia & impietati eius palàm ore libero vir egregius in populo refragari non timuit, & templa siue idola, quæ ille colebat & coli iubebat, subuertit siue confregit.

CAP. XI.

Um igitur ad restitutionem simulacrorum, quæ confregerat, compellenti Iuliano non cederet, iustissimum esse dicens, propter fidem Domini nostri Iesu Christi gloriosè mori, & ita cum illo in æterna felicitate latari: tyrannus iam non valens continere belluinum animum in illa cauea simulationis, quauis inuideret tan-

ta

ta Christianorum spei, scilicet gloriæ martyrii, capitale eum sententiam subire precepit: Flexis, ait, in terram genibus, extende ceruicem, & fulminantis gladii mortiferam, sicut tibi prædixi, suscipe plagam. Tunc martyr Christi paululum induciarum, ad offerendam Deo orationem sibi dari flagitauit. Quo impetrato, prostrauit se in terram, & eleuans vocem, orauit, dicens: Domine Deus omnipotens, qui cælum terramque & omnia, quæ in eis sunt, creasti, & hominem ad imaginem & similitudinem tuam factum, in paradiso posuisti, eundemque suadente diabolo lapsum, per vnigeniti tui incarnationem & passionem reformasti, & sanctos & electos tuos non ad huius mundi gaudia, sed ad labores & tribulationes misisti: supplicem serui tui exaudi orationem, & quia te solum timeo, & tota cordis alacritate diligo, nunc pro tuo nomine non solum omnia corporis tormēta, sed & ipsam subire mortem desidero: animam meam iube suscipi per manus Angelorum in paradiso tuo cælesti cum corona martyrii: istis autem, à quibus interficiendus sum, quicumque ignorant & errant, cunctorum da indulgentiam peccatorum, & cum sanctis tuis in regno tuo portionem: qui uiuis & regnas cum vnigenito tuo & spiritu sancto vnus & verus Deus in secula seculorum. Cumque fideles, qui aderant, respondissent, Amen: surgens ab oratione, & stans in medio multitudinis: Rogo, inquit, ad Cæsarem, vt dum me interfeceris, corpori meo concedas locum sepulcri. Ille respondens: Concedo, ait, quemcunque lo cum elegeris. Atrollens ergo Christi martyr oculos, & circumspectis, vidit à longè montem excelsum: & ad Iulianum respiciens: En, inquit, Cæsar, montem cernis ipsum, in quo, volente Christo, sepulturam habiturus sum. Cùm interim ad multitudinem conuersus fidelium, qui aderant, pro re & tempore loqueretur, adhuc quasi patiens expectabat tyrannus, nimirum ad deuorandam animam potiùs, quàm ad occidendum corpus inhiante diabolo, qui per illum operabatur. Denique cùm iam ille testis Christi fidelissimus cum Apostolo diceret, aut reuera dicere posset: Cuius dissolui, & esse cum Christo. multo enim melius. itemque illud: Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui: reposita est mihi corona iustitiæ: Iulianus ad blanditias sese callidè inclinans: Accipe, inquit, dignitates, accipe honores, accipe aurum & argentum, & omnia bona posside, quæ nobis preciosa sunt, & esto amicus noster in eadem scientia, in eodem sensu. Vir sanctus autem memor illius ostensionis, qua tentator diabolus Domino nostro Iesu Christo regna mundi & gloriam eorum ostendens, dixit: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me: dixit ad eum: Cæsar, à diabolo seductus es, & veritatis inquisitores Christianos seducere festinans. Pecunia tua & quæcunq; promittis, tecum sint in perditionem. Ideò enim terrena promittis, vt cælestia tollas: & vitam transitoriam promittis, vt æternam subtrahas: & ad extremum sine dubio idcirco suades caduca gaudia, vt amoueas ea, quæ sunt æterna. Tunc in vocem exultationis & confessionis erumpens aduersus impietatem paganicam, Iudaicam, atque hæreticam, quæ videlicet impietas, velut Cerberus canis infernalis trium capitum, catholicam tunc vexabat Ecclesiam, clamauit & dixit: Ego in Deum verum credo, & ipsum adoro in substantia vnum, in personis trium, creatorem totius mundi atque gubernatorem, initium & finem non habentem: cuius regnum incorruptum permanet in sempiternum. Credo vnigenitum Dei patris omnipotentis filium, patri consubstantialem, coæternum atque coæqualem, spiritu sancto operante in Maria virgine conceptum, verum hominem sine virginitatis corruptione ex ea natum, sub Pontio Pilato crucifixum, à mortuis tertia die resuscitatum, in cælos receptum, in die iudicij viuos ac mortuos iudicaturum, & vniciuque secundum opera sua redditurum.

CAP. XII.

Igitur lachrymæ interea manabant ex oculis ab initio orationis, quam impetratis, vt iam dictum est, fudit inducijs. Et hoc infirmitatis esse videbatur illis, qui nesciebant, quid sit illud, quod in Psalmo dictum est: Sacrificium Deo spiritus contritum: cor contritum & humiliatum, Deus, non despicias. Et alibi: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui: & quod de ipso capite beatorum lugentium, qui propter hoc ipsum, quod lugent, beati sunt, Apostolus dicit: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui saluum facere posset illum, cum clamore valido & multis lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Nesciebant hæc multi, qui aderant, maximeque tyrannus ille, cuius erat cor induratum, sicut cor Pharaonis: & idcirco infirmus atque pendulus martyr Christi esse

Precatio S. Eliphii sub mortem.

Orat. p. suis interfecto-ribus.

Philip. 1. 2. Tim. 4.

Blanditur martyri impius Apostolus.

Matth. 4.

Egregia vox martyris.

Confessio martyris.

Cerberus infernalis in Ecclesia Dei trino persecutionis latratu desecuit.

Rom. 2.

Psal. 50.

Psal. 114.

Matth. 5.

Heb. 11.

Exod. 7. 8. 9. &c.

Ffff

esse

esse videbatur. Vndè & promissis suis confringere tentauit illum idem inefficax malitiæ artifex, sicut iam dictum est. Vbi autem inter ipsas lachrymas hic Domini testis, tantæ exultationis & confessionis extulit vocem, tunc ille odibilis Iulianus, immò habitator cordis eius spiritus nequam, diutius ferre non potuit, iubensque caput eius absque dilatione amputari, deridendo dixit: Videbo, si Christus tuus liberet te, & surgere, atque tuis pedibus ambulare faciat te. Deridebat enim eum pro eo, quòd, sicut iam suprâ dictum est, postulata & concessa sibi electione sepulcri, dixerat illi: En Cæsar, montem cernis ipsum, in quo, demonstrante Christo, sepulcrum habiturus sum. Itaque propositum habens in corde eius spiritus nequam, quòd aliter sepulcrum illi non fieret, nisi ad montem longè remotum, quem sibi elegerat, pedibus suis ambularet, derisionem huiusmodi locutus est. Dominus autè Iesus gloriam suam e contra manifestare dignatus est, vt videret, & confunderetur hostis eius Imperator impiorum, falsus & verus diaboli satelles, & ignis inuidiæ magis ac magis eum deuoraret. Martyris quippè corpus erexit se per virtutem Christi, & ambabus amplexum manibus caput suum, per vnum milliare, comitantibus vtique Angelis, & Christum collaudantibus, deportauit, & ita vsque ad montem illum sine vlla offensione peruénit. Deindè subjicit in montem ipsum, & ibi lapidem colore album, situ planum, inueniens, sedit super eum. Protinùs duritia lapidis officiosè cessit pio martyri. etenim quasi cera benè mollis insidenti gremium aperiens, concavum subfellium præbuit, secuturis memorabile seculis. Vndè hætenùs mons ille, mons dicitur sancti Eliphij. Est autem inter Frumentosam & Grandem medius, ab vtraque millibus distans senis, ab Aquilone Tullensem urbem, ab Austro verò Grandem habens. Interea cõplures infirmi, diuersis languoribus afflicti, passionem gloriosi martyris venerantes, & Christi nomen, in ea collaudantes, meritis ipsius sanitati redditi sunt. Hæc videntes pij, lætati sunt: impij zelo maligno zelati sunt, & orta inter vtrosque pugna, fideles martyris magnifici meritis adiuti, & Christo donante victis infidelibus, gloriosam victoriam adepti, extinctorum corpora paganorum in proximum fluuium proiecerunt. Martyrizatus nempe est beatus martyr in prato amœno, quod situm est in ripa fluuioli suprâ memorati, cui nomen Vera, decimo septimo Calendas Nouembris. Super sacratissimum corpus eius ædificatum est à fidelibus oratorium, vbi fideliter perentibus multarum præstantur beneficia virtutum.

Impia vox
Apostata.

Capite ca-
ditur mar-
tyr.

Insigne mi-
raculum.

Item aliud.

Morbidi
curantur.

VITA DEOGRATIAS EPISCOPI CARTHAGINENSIS, AGONESQUE ET MARTYRIA MARTINIANI, SATURIANI, MAXIMÆ, VALERIANI EPISCOPI, ARMOGASTIS, MASCULÆ & SATURI CONFESSORUM, PER D. VICTOREM EPISCOPUM VITICENSEM SCRIPTA.

17. Octobr.
quòd ad
quosdam
attinet.

Roma à
Vandalis
capta.

Deo-
gratias
Episcopus
redimit ca-
ptiuos.

Summa ei⁹
humilitatis

EACTVM est, supplicante Valentiniano Augusto, Carthaginensi Ecclesiæ post longum silentium desolationis Episcopum ordinari, nomine Deo-
gratias. Cuius si nitatur quisquam, quæ per illum Dominus fecerit, paulatim excurrere, antè incipiēt verba deficere, quàm ille aliquid valeat explicare. Illo igitur Episcopo constituto, factum est peccatis vrgentibus, vt urbem illam quondam nobilissimam atque famosam, decimo quinto regni sui anno Geisericus caperet Romam. Et simul exindè regum multorum diuitias cum populis captiuauit. Quæ dum multitudo captiuitatis Africanum attingeret litus, diuidentibus Vandalis & Mauris ingentem populi quantitatem, vt moris est Barbaris, mariti ab vxoribus, liberi à parentibus separabantur. Statim fatigit vir Deo plenus & charus, vniuersa vasa ministerij aurea vel argentea distrahere, & libertatem de seruitute Barbarica liberare, & vt coniugia foederata manerent, & pignora genitoribus redderent. Et quia loca nulla sufficiebant ad capeffendam multitudinem tantam, basilicas duas nominatas & amplas, Fausti & Nouarum, eorum lectulis atque straminibus deputauit, decernens per singulos dies, quantum quis pro merito acciperet. Et quia plerosque insuetudo nauigij & crudelitas captiuitatis afflixerat, non parus inter